

Souhrnná zpráva
o stavu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
v České republice v roce 2005

Souhrnná zpráva o stavu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v České republice v roce 2005

Obsah

1	Úvod.....	3
2	Stav ukazatelů BOZP	3
3	Organizace a zabezpečení BOZP v ČR	5
3.1	Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.....	5
3.1.1	Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	6
3.1.2	Národní akční program bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na léta 2004 - 2006	6
3.2	Řízení BOZP v České republice	6
3.2.1	Působnost orgánů státní správy	6
3.2.2	Poskytování informací.....	7
3.3	Dozor a kontrola nad BOZP	8
3.3.1	Orgány a organizace státního odborného dozoru	8
3.3.2	Orgány ochrany veřejného zdraví.....	9
3.3.3	Orgány státní báňské správy	9
3.3.4	Státní úřad pro jadernou bezpečnost.....	10
3.3.5	Odborové orgány	10
3.4	Právní úprava	11
3.4.1	Právní rámec BOZP	11
3.4.2	Transpozice komunitárního práva EU	11
3.5	Účast sociálních partnerů.....	11
3.6	Normalizace, certifikace a akreditace	12
3.7	Monitorování v oblasti BOZP.....	12
3.8	Systém kompenzace následků pracovních úrazů a nemocí z povolání	13
3.9	Služby v BOZP	13
3.10	Vzdělávání v BOZP	14
3.11	Věda a výzkum.....	14
3.12	Mezinárodní spolupráce	15
3.13	Osvěta a podpůrné programy.....	16
3.14	Oborové portály a další informační zdroje	18
4	Program dalšího rozvoje BOZP v ČR.....	19
4.1	Legislativní úkoly	19
4.2	Obnovení úrazového pojištění	20
4.3	Zlepšení stavu vzdělávání	20
5	Závěry.....	20
	Přílohy	21

1 Úvod

Cílem Souhrnné zprávy o stavu BOZP v ČR za rok 2005 je soustředit základní informace z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v České republice. Tento záměr se opírá o návrh doporučení Mezinárodní organizace práce (MOP) č. 197 formulovaný v kapitole IV. Doporučuje se, aby členové MOP pravidelně aktualizovali „národní profil“, který by shrnoval stávající situaci v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (BOZP) a pokrok v dosahování bezpečnějších a zdravějších pracovních podmínek. Národní profil má být používán jako základ k formulování a hodnocení národního programu BOZP.

Tato zpráva za rok 2005 shrnuje údaje o vývoji základních ukazatelů BOZP (kap. 2), informace o institucionálním zajištění této oblasti a o nejvýznamnějších změnách, ke kterým došlo v posledním období (kap. 3).

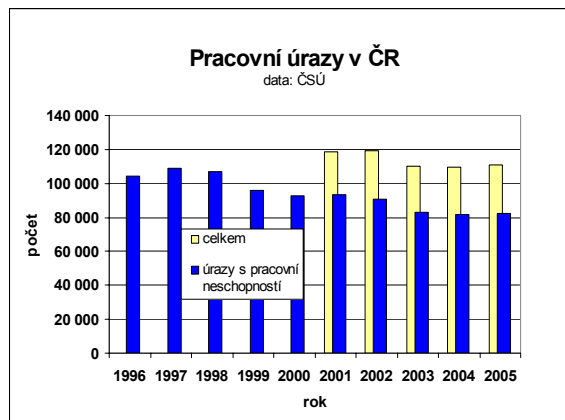
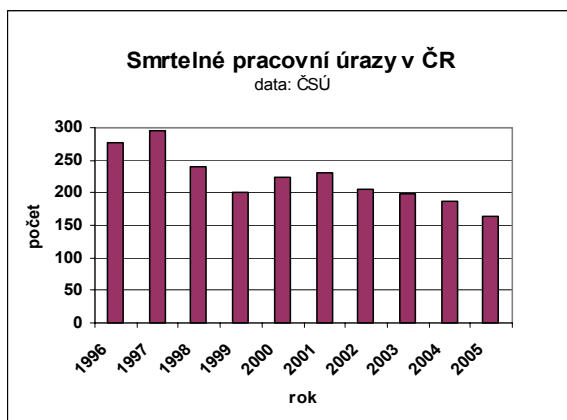
V průběhu roku 2005 došlo v České republice k významnému vývoji při zlepšování organizace a řízení BOZP, který vyplynul z úsilí vynaloženého v předchozích letech. Jedná se zejména o přijetí zákona o inspekci práce a následně zřízení nových správních úřadů zabezpečujících od 1. 7. 2005 výkon inspekce práce. Zpráva je z důvodu aktuálnosti doplněna o informace přesahující období roku 2005, a to zejména informace o přijetí zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců a o nové právní úpravě BOZP související s novelou zákoníku práce.

V kapitole 4 zprávy jsou uvedeny nejdůležitější programové úkoly, které stojí před BOZP v České republice v dalším období.

Obsah Souhrnné zprávy se věcně soustřeďuje zejména na činnost a aktivitu orgánů státní správy, veřejných institucí a soukromých subjektů navazující na ustanovení zákoníku práce, podle kterého je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce a souvisejících činností a na ustanovení dalších právních předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

2 Stav ukazatelů BOZP

V roce 2005 pokračoval příznivý vývoj základních ukazatelů stavu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, který je vykazován v posledních letech. Absolutní počet smrtelných pracovních úrazů i ostatních pracovních úrazů postupně klesal (viz grafy). Počet zjištěných nemocí z povolání rovněž trvale klesá.

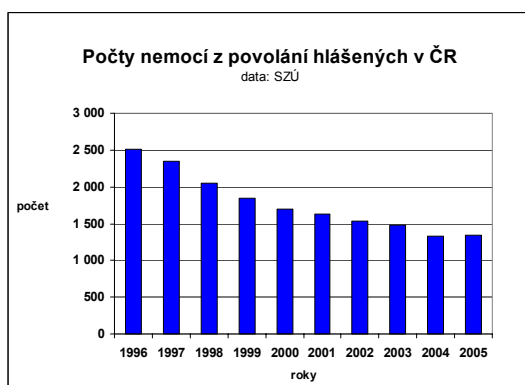

Četnost smrtelných i ostatních pracovních úrazů na 100 000 zaměstnanců v České republice postupně klesá. V roce 2004 souhrnná četnost smrtelných pracovních úrazů v 15-ti členských státech a Norsku a 9-ti srovnatelných odvětvích (dle metodiky Eurostatu) činila dle předběžných údajů 3,8 případů na 100 000 zaměstnanců. V ČR tento ukazatel v roce 2004 činil 4,6 případů, avšak jeho hodnota v roce 2005 klesla na 4,3 případů na 100 000 zaměstnanců.

Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny za Evropskou unii (EU-15 + Norsko; 9 odvětví) činila v roce 2004 souhrnně 3 215 případů na 100 000 zaměstnanců. V České republice tento ukazatel v roce 2004 činil 2 075 případů, v roce 2005 činil 2 059. Nižší hodnoty vykazované ČR vůči hodnotám za EU jsou pravděpodobně způsobeny neevidováním úrazů vzniklých v důsledku výkonu pracovní činnosti.

Podobně jako v EU jsou v ČR nejrizikovějšími odvětvími dobývání nerostných surovin, zemědělství a lesnictví, stavebnictví a některá odvětví zpracovatelského průmyslu. Z vývoje základních ukazatelů pracovní úrazovosti (viz Tab. 1) vyplývá, že postupný pokles pracovní úrazovosti je provázen růstem průměrné doby pracovní neschopnosti na jeden případ (v současné době činí 45,1 dne). Tento nárůst však není způsoben zvyšujícím se rizikem, ale zejména vývojem v nemocenském a zdravotním pojištění doprovázeným dalšími sociálními a hospodářskými faktory. Na vývoji se podílí i trvalá neregistrace méně závažných případů. Neevidování pracovních úrazů se soustřeďuje zejména do malých podniků s 1 až 25 zaměstnanci. Pracovní úrazy jsou v těchto podnicích vykazovány jako mimopracovní úrazy nebo jako nemoci z obecných příčin.

V roce 2005 bylo v České republice hlášeno u 1317 zaměstnanců celkem 1400 profesionálních onemocnění, z toho bylo 1340 nemocí z povolání a 60 ohrožení nemocí z povolání. Rozdíl mezi počtem postižených osob a počtem hlášených profesionálních onemocnění byl způsoben tím, že u 72 zaměstnanců byly v průběhu roku hlášeny dvě nebo více nemocí z povolání, popřípadě ohrožení nemocí z povolání. V letech 1996 – 2004 incidence i absolutní počty hlášených profesionálních onemocnění každoročně klesaly, v roce 2005 absolutní počet hlášených onemocnění ve srovnání s rokem 2004 mírně vzrostl. Absolutní počet hlášených onemocnění se zvýšil o 12, tj. o 0,9 % případů.

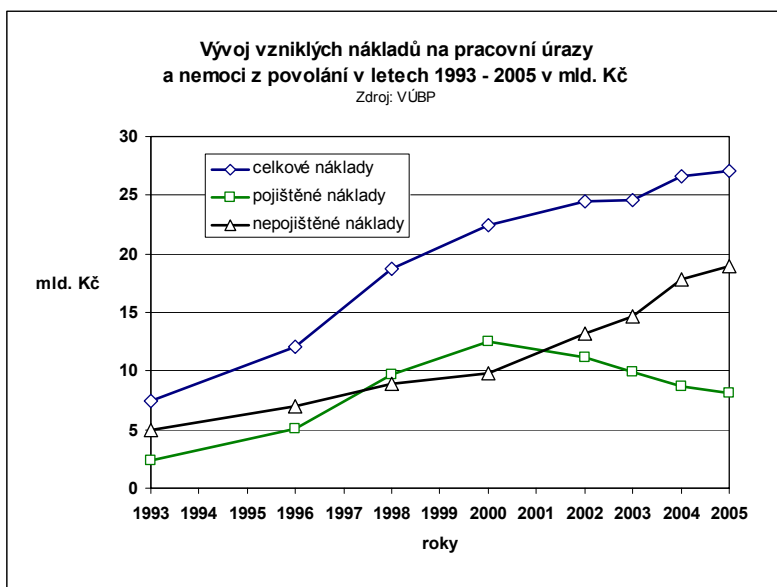
Nejvíce onemocnění bylo hlášeno v Moravskoslezském a Středočeském kraji (272 a 181, tj. 20,0 % a 14,0 % z celkového počtu onemocnění).

Stejně jako v předchozím roce nejvíce profesionálních onemocnění vzniklo v odvětví „Zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti“ (215 onemocnění, tj. 15,4 % případů). Odvětví „Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků“ se 152 onemocněními (10,9 %) zaujímá druhé místo.

V roce 2005 bylo nejvíce profesionálních onemocnění zapříčiněno působením fyzikálních faktorů (594 onemocnění, tj. 42,4 %), z toho se nejčastěji jednalo o nemoci periferních nervů z přetížení končetin. Následovaly nemoci přenosné a parazitární (278 onemocnění, tj. 19,9 %), kde byl nejčastější diagnózou svrab.

Náklady a ztráty vyvolané pracovními úrazy a nemocemi z povolání, představují nejen výdaje a ztráty vyvolané těmito událostmi v roce jejich vzniku, ale i výdaje a náklady nebo

ztráty, které v jejich důsledku budou vznikat i v dalších letech (výplaty náhrad škod po skončení pracovní neschopnosti, výplaty invalidních, částečných invalidních, vdovských, vdoveckých a sirotčích důchodů, výplata různých příspěvků, poskytování úhrad zdravotní péče, případné ztráty na výdělku postižených, v budoucnu nerealizovaný hrubý domácí produkt, placení přírážek k pojistnému apod.)

Největší část nákladů a ztrát plynoucích z nově vzniklých pracovních úrazů nebo nemocí z povolání nesou zaměstnavatelé. Těm vznikla v roce 2005 ztráta v celkové výši 20,2 mld. Kč.

Společenské náklady a ztráty způsobené pracovními úrazy nebo nemocemi z povolání v roce 2005 představovaly ztrátu 27,1 mld. Kč (viz graf). Z toho pojištěné ztráty činily 8,1 mld. Kč a nepojištěné ztráty činily 19,0 mld. Kč.

3 Organizace a zabezpečení BOZP v ČR

Institucionální zabezpečení oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vychází ze zákonných působností a úkolů stanovených jednotlivými akty řízení vlády, ministerstev a dalších ústředních orgánů státní správy. Koordinační roli v rámci stanovování národní politiky v souladu s veřejnými zájmy státu a požadavky sociálních partnerů vykonává Rada vlády pro BOZP. Opírá se při své činnosti o schválené programové dokumenty a politiky, tvořících základ pro směřování dalšího vývoje.

3.1 Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci

Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (dále jen „Rada“) je stálým poradním orgánem vlády České republiky v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. Rada byla zřízena usnesením vlády České republiky č. 858 ze dne 3. září 2003. Tímto usnesením byl současně schválen statut Rady. Členy této Rady jsou jmenováni zástupci ministerstev, ústředních orgánů státní správy, zaměstnanců a zaměstnavatelů a nezávislí odborníci z oblasti BOZP. Cílem Rady je zejména doporučovat vládě základní koncepční směry jejího postupu při prosazování větší míry koordinace činnosti a spolupráce všech orgánů veřejné správy a dalších institucí v oblasti BOZP. Jejím úkolem je projednávat a doporučovat změny a doplňky návrhů materiálů připravených k projednání v příslušných orgánech Evropské unie a ostatních mezinárodních institucích, týkající se oblasti BOZP, a schvalovat návrhy a doporučení k provádění a vyhodnocování plnění Národní politiky BOZP a Národního akčního programu BOZP. Rada vlády pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci zahájila činnost v roce 2004.

3.1.1 Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Základním dokumentem, od kterého se odvíjí činnost vlády a Rady je Národní politika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen Národní politika“) schválená usnesením vlády č. 475 ze dne 19. května 2003. Národní politika byla přijata vládou jako rámcový koncepční dokument, jenž určuje novou strategii a stanovuje krátkodobé i dlouhodobé cíle a organizační postupy pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

3.1.2 Národní akční program bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na léta 2004 - 2006

Na schválenou Národní politiku navazuje Národní akční program na léta 2004 – 2006 (dále jen „Národní akční program“) projednaný Radou na jejím druhém zasedání a schválený usnesením vlády č. 767 ze dne 17. srpna 2004, který rozpracovává úkoly a cíle stanovené Národní politikou. Národní akční program byl vypracován jako otevřený dokument. Vychází z cílů a analýzy současného stavu v České republice a ze standardů obsažených v dokumentech Evropské unie a dalších mezinárodních organizací (např. Mezinárodní organizace práce, Světová zdravotnická organizace), a může být na základě jeho pravidelného každoročního vyhodnocování doplňován a upravován. Národní akční program obsahuje konkrétní úkoly z právní oblasti, z oblasti ekonomických nástrojů podpory BOZP, propagace, výchovy a výzkumu, prosazování a vynucování dodržování pravidel a mezinárodní spolupráce.

3.2 Řízení BOZP v České republice

Na úseku tvorby legislativních předpisů, koncepcí, metodik a správných postupů v oblasti BOZP jsou odpovědnými místy ministerstva (zejména Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví) a další ústřední orgány státní správy (Český báňský úřad, Státní úřad pro jadernou bezpečnost). Tyto orgány zároveň stanovují v souladu se svými zákonnými kompetencemi cíle, záměry a opatření v jednotlivých dílčích oblastech zahrnujících výzkum a vývoj, vzdělávání, regulaci odborné způsobilosti k výkonu činností, metodické řízení a plánování aktivit inspekčních a dozorových orgánů, zabezpečování mezinárodní spolupráce a osvětových činností.

3.2.1 Působnost orgánů státní správy

Ústřední orgány státní správy

Ústředními orgány státní správy v oblasti BOZP jsou:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Ministerstvo zdravotnictví
- Český báňský úřad
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost
- Ministerstvo obrany

V působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí jsou v rámci předmětné oblasti upravovány pracovněprávní vztahy, bezpečnost práce, zaměstnanost a rekvalifikace, kolektivní vyjednávání, mzdy a jiné odměny za práci, péče o pracovní podmínky žen a mladistvých.

Ministerstvo zdravotnictví je v oblasti BOZP ústředním orgánem státní správy pro ochranu veřejného zdraví zahrnující ochranu zdraví při práci.

Působnost Českého báňského úřadu je stanovena zákonem č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě. Plní úkoly vrchního dozoru orgánů státní báňské správy a v dotyčné oblasti ústředního správního úřadu na úseku bezpečnosti a ochrany zdraví při hornických činnostech, bezpečnosti provozu a ochrany příslušného pracovního prostředí.

Státní úřad pro jadernou bezpečnost vykonává státní správu a dozor při využívání jaderné energie a ionizujícího záření.

Ministerstvo obrany vykonává státní odborný dozor nad určenými technickými zařízeními a bezpečností jejich provozu ve smyslu § 7 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, v platném znění a státní odborný dozor nad bezpečností a ochranou zdraví při výkonu vojenské služby ve smyslu § 43 zákona 220/1999 Sb., o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze, v platném znění a ve smyslu § 100 zákona 221/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, v platném znění.

Ostatní orgány státní správy v oblasti bezpečnosti práce

Orgány státního odborného dozoru nad bezpečností práce byly do 30. 6. 2005 Český úřad bezpečnosti práce a inspektoráty bezpečnosti práce, zřízené Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Od 1. 7. 2005 je účinný zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Tento zákon zrušil dosavadní systém státního odborného dozoru a zavedl systém inspekce práce a orgány inspekce práce. Zrušeny byly Český úřad bezpečnosti práce a inspektoráty bezpečnosti práce a zřízeny Státní úřad inspekce práce (dále jen „Úřad“) a oblastní inspektoráty práce (dále jen „inspektoráty práce“). Působnost úřadu se ve smyslu tohoto zákona nevztahuje na § 6 odstavce (4) písm. c) – fyzické osoby vykonávající službu v bezpečnostních sborech podle zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů; písm. e) – kontrolované osoby v rozsahu, ve kterém u nich vykonávají dozor orgány státního zdravotního dozoru a písm. e) – činnost bezpečnostního sboru při služebním zákroku nebo zásahu podle zvláštního právního předpisu zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Podle platného zákona č. 361/2003 Sb. § 86 odstavce (3) písm. a) vykonává dozor nad bezpečností při výkonu služby příslušníků Ministerstvo vnitra.

Ostatní orgány státní správy v oblasti ochrany veřejného zdraví

Kontrolními orgány státní správy v oblasti ochrany veřejného zdraví jsou krajské hygienické stanice, zřízené Ministerstvem zdravotnictví. V oboru své působnosti plní úkoly orgánů státní správy v ochraně veřejného zdraví i Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra.

3.2.2 Poskytování informací

Orgány státní správy v oblasti BOZP jsou povinnými subjekty podle § 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. V oblasti své působnosti poskytují informace v souladu s § 4 citovaného zákona. O své činnosti v oblasti poskytování informací zveřejňují výroční zprávu za předchozí kalendářní rok (§ 18).

3.3 Dozor a kontrola nad BOZP

Významnou součástí institucionálního zabezpečení oblasti BOZP jsou inspekční orgány, zabezpečující dohled nad dodržováním právních předpisů stanovujících požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Kontrolní činnost ve výše uvedené oblasti je rovněž zabezpečována odborovými orgány na základě oprávnění podle § 136 (§ 322 od 1.1.2007) zákoníku práce.

3.3.1 Orgány a organizace státního odborného dozoru

Obecná právní úprava státního odborného dozoru nad bezpečností práce vykonávaného do 30. 6. 2005 orgány státního odborného dozoru nad bezpečností práce vycházela ze zákona č. 174/1968 Sb. o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů.

V průběhu roku 2005 byl přijat zákon o inspekci práce a následně ke zřízení nových správních úřadů zabezpečujících od 1. 7. 2005 výkon inspekce práce.

Tyto správní úřady, Státní úřad inspekce práce (SÚIP) a oblastní inspektoráty práce (OIP), kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů, z nichž vznikají práva a povinnosti příslušným subjektům v pracovněprávních vztazích, z právních předpisů stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku, právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a k zajištění provozu technických zařízení.

Kontrolují rovněž dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o převážně nebo úplně bezmocnou osobu.

Program dozorové a nové kontrolní činnosti kontrolních úřadů se řídil jak schválenými úkoly Programu činnosti ČÚBP, kterým se dozorové orgány řídily do 1. 7. 2005, tak zaměřením kontrolní činnosti orgánu inspekce práce na 2. pololetí 2005, projednaným a schváleným Ministerstvem práce a sociálních věcí. V zaměření kontrolní činnosti byly naplánovány kontrolní úkoly, které navazovaly na již provedené dozory podle hlavních úkolů Programů činnosti ČÚBP a zároveň je rozšiřovaly o další nové úkoly v oblasti kontroly pracovních podmínek a pracovněprávních vztahů.

V průběhu roku 2005 bylo orgány inspekce práce provedeno celkem 13 448 kontrol a šetření u 12 391 kontrolovaných osob. Celkový počet kontrol u subjektů (viz tabulka 2-1) se oproti roku 2004 snížil. Toto snížení bylo způsobeno zejména nezbytným řešením nových kompetencí stanovených zákonem o inspekci práce a změnou procesního postupu výkonu kontrolní činnosti. Činnost kontrolních orgánů byla výrazně ovlivněna jak nutností řešit velké množství podnětů, které převzaly orgány inspekce práce k řešení z úřadů práce, včetně jejich rozpracovaných případů, tak i zavedením nutných změn metodiky provádění kontrol, které bylo potřebné sladit se zákonem o inspekci práce (např. nová forma správního trestání). Zejména tyto změny postupů měly dopad na reduované výsledky práce inspektorů v období 2. pololetí 2005.

Státní odborný dozor nad bezpečností vyhrazených technických zařízení vykonává organizace státního odborného dozoru, kterou je Institut technické inspekce Praha, zřízený Ministerstvem práce a sociálních věcí.

3.3.2 Orgány ochrany veřejného zdraví

Státní zdravotní dozor nad ochranou zdraví při práci vykonávají krajské hygienické stanice v rámci výkonu státního zdravotního dozoru ve smyslu § 82 zákona o ochraně veřejného zdraví.

Úkoly státní správy v ochraně veřejného zdraví včetně státního zdravotního dozoru v ozbrojených silách a ozbrojených bezpečnostních sborech, s výjimkou Vězeňské služby České republiky, a nad jimi užívanými objekty vykonávají Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra.

Ministerstvo vnitra plní úkoly státní správy v ochraně veřejného zdraví i pro Úřad pro zahraniční styky a informace a Bezpečnostní informační službu a Hasičský záchranný sbor České republiky.

V roce 2005 byla pozornost zaměstnanců státního zdravotního dozoru na úseku hygieny práce soustředěna na kontrolu kategorizace prací s prioritou kontroly pracovních podmínek na pracovištích, kde jsou zaměstnanci exponováni hluku a chemickým látkám. Dalšími složkami činnosti byly zejména kontroly zaměřené na regionální problematiku jednotlivých krajů, kontroly u zaměstnavatelů, kteří doposud nepodali návrh na zařazení prací do kategorií a opakované kontroly plnění nařízených opatření.

Kromě výše uvedeného, byly kontroly na pracovištích zaměřeny na dodržování obecně závazných povinností, vyplývajících pro zaměstnavatele zejména ze zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ze zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a z nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Nejčastější zjištěné nedostatky byly např. nedostatečné větrání pracovních prostor, nevyhovující místní odsávání zdrojů škodlivin, nedostatečná intenzita umělého osvětlení, nevyhovující mikroklimatické podmínky, nevybavení zaměstnanců účinnými osobními ochrannými pracovními prostředky nebo nedostatečná kolektivní preventivní opatření organizační povahy.

V roce 2005 bylo orgány ochrany veřejného zdraví provedeno celkem 27 309 kontrol, z toho bylo 20 161 plánovaných. V roce 2005 bylo dále provedeno celkem 1 854 ověření podmínek vzniku onemocnění pro účely posuzování nemocí z povolání.

V roce 2005 bylo vydáno celkem 5 091 rozhodnutí, přičemž absolutní převahu měla rozhodnutí související s kategorizací prací. Oproti roku 2004 se jedná o pokles počtu vydaných rozhodnutí, který je způsoben tím, že v současné době je kategorizace prací na území ČR prakticky dokončena a probíhá pouze cílené vyhledávání subjektů, které kategorizaci prací doposud neprovedly. Většina rozhodnutí vydaných v roce 2005 se týká kategorizace prací v provozovnách nově uvedených do provozu nebo změn ve stávající kategorizaci prací, vyplývajících ze změněných pracovních podmínek práce.

3.3.3 Orgány státní báňské správy

Vykonávání vrchního báňského dozoru upravuje zákon č. 61/1888 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů. Orgány státní báňské správy jsou Český báňský úřad a obvodní báňské úřady.

Orgány státní báňské správy vykonávají vrchní dozor mj. nad dodržováním horního zákona, zákona o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě a předpisů vydaných na jejich základě a dalších obecně závazných právních předpisů, které upravují bezpečnost a ochranu zdraví při práci, bezpečnost technických zařízení v organizacích, pokud vykonávají hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem a při

výrobě výbušnin a používání výbušnin k trhacím pracím a ohňostrojným pracím. Vrchní dozor se nevztahuje na případy, kdy činnosti a technická zařízení podléhají obdobnému dozoru orgánů Ministerstva obrany, Ministerstva dopravy a spojů, Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva vnitra.

Český báňský úřad vykonává svoji inspekční a kontrolní činnost formou inspekcí, neohlášených a namátkových kontrol a dále formou generálních a specializovaných prověrek. Generální prověrky vykonává Český báňský úřad ve spolupráci s dotčenými orgány státní správy, zástupci odborových svazů PHGN a Stavba ČR a specialisty z odborných organizací. Jejich účelem je komplexní posouzení dodržování zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a ostatních obecně závazných právních předpisů, které upravují bezpečnost a ochranu zdraví při práci a bezpečnost provozu, bezpečnost technických zařízení a pracovní podmínky. Současně Český báňský úřad kontroluje, jak obvodní báňské úřady plní povinnosti vyplývající z ustanovení § 41 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

Obvodní báňské úřady vykonávají svoji kontrolní a inspekční činnost především formou komplexních prověrek, kontrolních prohlídek a kontrol. Zejména se osvědčila forma provádění neohlášených inspekcí, kterých bylo v roce 2005 uskutečněno 1 199 z celkového počtu 7 773 inspekcí (tj. 15,43 %). Z důvodu zřejmého bezprostředního ohrožení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byl obvodními báňskými inspektory zastaven provoz a 88 pracovišť. Při porovnání počtu provedených inspekčních prohlídek lze konstatovat, že intenzita inspekční činnosti připadající na jednoho inspektora je obdobná jako v roce 2004, na jednoho báňského inspektora připadá v průměru 88 inspekčních prohlídek za rok.

3.3.4 Státní úřad pro jadernou bezpečnost

Problematiku jaderné bezpečnosti upravuje zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Státní úřad pro jadernou bezpečnost vykonává státní dozor nad jadernou bezpečností, jadernými položkami, fyzickou ochranou, radiační ochranou a havarijní připraveností a kontroluje dodržování povinností podle atomového zákona.

Státní úřad pro jadernou bezpečnost každoročně předkládá vládě zprávu o výsledcích činnosti při výkonu státního odborného dozoru nad jadernou bezpečností jaderných zařízení a radiační ochranou. V závěru předkládací zprávy se uvádí, že tento úřad své závazky i povinnosti v oblasti státního dozoru nad jadernou bezpečností, jadernými položkami, fyzickou ochranou, radiační ochranou a havarijní připraveností, nešířením chemických zbraní a uplatňování kontrolních režimů dle mezinárodních úmluv týkajících se zákazu chemických a bakteriologických a toxických zbraní v roce 2005 splnil.

3.3.5 Odborové orgány

Odborové orgány se na dozoru nad BOZP podílejí na základě oprávnění v § 136 (§ 322 od 1.1.2007) zákoníku práce, kde mají vymezeny kontrolní pravomoci. Tato činnost je podporována z prostředků státního rozpočtu.

V oboru hornické činnosti mají odborové orgány působnost při zajišťování BOZP stanovenou v § 3b odst. 2 zákona o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské

správě. Působnost odborových orgánů při kontrole péče o zdraví je odborovým orgánům dána v § 10 odst. 1 písm. a) zákona o péči o zdraví lidu.

Při výkonu kontroly podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce je s účinností zákona od 1. 7. 2005 Státnímu úřadu inspekce práce, oblastním inspektorátům práce, odborovým orgánům a organizacím zaměstnanců uložena povinnost součinnosti podle § 4, 5, 7 a 8 tohoto zákona.

3.4 Právní úprava

3.4.1 Právní rámec BOZP

Základem právní úpravy BOZP je zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, a prováděcí předpisy k těmto zákonům.

3.4.2 Transpozice komunitárního práva EU

Zákonem č. 155/2000 Sb. byl zákoník práce novelizován v souladu s rámcovou směrnicí Rady 89/391/EHS a do prováděcích předpisů vydaných k jeho provedení byly zapracovány dílčí směrnice přijaté Evropskou unií k rámcové směrnicí. Další dílčí směrnice, pojednávající o ochraně zdraví při práci jsou zapracovány také do prováděcích předpisů vydaných k zákonu č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

K ukončení transpozic směrnic v oblasti BOZP, ke kterým se Česká republika zavázala, zbývá dokončení transpozice dílčí směrnice Rady 92/57/ES o minimálních bezpečnostních a zdravotních požadavcích, na dočasných nebo přechodných staveništích. Do národní právní úpravy byla promítnuta dílčí směrnice Rady 92/57/EHS částečně nařízením vlády č. 101/2005 Sb. o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí. Zbývající část týkající se mj. povinností investora a ustavení institutu koordinátora pro BOZP na staveništích byla zapracována do zákona č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), jehož účinnost byla stanovena na 1.1.2007.

3.5 Účast sociálních partnerů

Na podnikové úrovni je pro řešení otázek BOZP účast zástupců zaměstnanců resp. odborových orgánů a organizací zajištěna prostřednictvím zákoníku práce.

Podle zákoníku práce mají odborové orgány právo vykonávat kontrolu nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u jednotlivých zaměstnavatelů a zúčastňovat se jednání o otázkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Na národní úrovni sociální partneři spolupracují v otázkách BOZP v rámci pracovních týmů nebo pracovních skupin Rady hospodářské a sociální dohody (RHSD), která je společným dobrovolným dohodovacím a iniciativním orgánem odborů, zaměstnavatelů a vlády České republiky pro tripartitní vyjednávání. BOZP je statutem této tripartitní rady deklarována jako jeden z hlavních předmětů společného zájmu.

Ve spolupráci se sociálními partnery, zejména se zástupci odborových orgánů a zaměstnavatelských svazů jsou řešeny všechny úkoly vyplývající z Národní politiky BOZP a Národního akčního programu BOZP na léta 2004 - 2006.

3.6 Normalizace, certifikace a akreditace

S úrovní bezpečnosti práce v ČR úzce souvisí aktivity v oblasti normalizace, akreditace a certifikace.

Vyjma harmonizovaných norem, které jsou využívány při posuzování shody výrobků se základními požadavky evropských směrnic, jsou vydávány technické normy specifikující požadavky na bezpečnost provozovaných technických zařízení, odbornou způsobilost osob a výkon činností a obsluh na technických zařízeních s vyšší mírou ohrožení života a zdraví. Za tvorbu českých technických norem v ČR je odpovědný **Český normalizační institut**.

Z příslušných normalizačních aktivit roku 2005 se oblasti BOZP nejvíce dotklo zavedení nové EN 50110-1:2004 Obsluha a práce na elektrických zařízeních do soustavy českých norem. Jedná o normu obsahující minimální základní technické bezpečnostní požadavky, které musí být splněny při obsluze a/nebo práci na elektrickém zařízení nebo v jeho blízkosti. V souvislosti s touto novou technickou normou byla přijata další opatření související s požadavkem na zrušení národních norem, které jsou v rozporu s příslušnou normou EN. Tato opatření se zejména vztahují na zrušení souboru „bezpečnostních norem“ řady ČSN 343100 až ČSN 343191 k 31. 12. 2005.

S vlastním obsahem norem ČSN stanovujících požadavky na odborné kvalifikace obsluh technických zařízení a zabezpečování dalších odborných činností fyzických osob souvisí i postupy pro jejich osvědčování. Z hlediska provozní praxe je důležitým krokem zavedení certifikace obsluh a technických profesních činností zvláště u zdvihacích a tlakových technických zařízení prováděné akreditovanými certifikačními orgány. Akreditace příslušných ověřovacích míst v souladu s příslušnými požadavky technických norem a metodických pokynů Českého institutu pro akreditaci má zásadní význam pro vzájemné uznávání výsledku jejich ověřování. Tento institut, který je členem systémů evropské (EA) a mezinárodní organizace pro akreditující orgány (ILAC, IAF), a je tak jedním z garantů důvěryhodnosti, nestrannosti a vzájemné slučitelnosti výsledků certifikačních orgánů.

Další důležitou oblastí vedle akreditací certifikačních orgánů pro personál je i akreditace systémů řízení jakosti a systémů environmentálního managementu. Nově rozvíjenou oblastí je certifikace systémů managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci podle nadnárodní specifikace OHSAS 18001:1999, která zatím jako ČSN nebyla přijata.

3.7 Monitorování v oblasti BOZP

Informace o **pracovních úrazech** každoročně sleduje a vyhodnocuje Státní úřad inspekce práce (dříve ČÚBP) a Český báňský úřad ze záznamů o úrazech, zasílaných na základě ustanovení § 133c (§ 105 od 1.1.2007) zákoníku práce a v souladu s navazujícím nařízením vlády č. 494/2001 Sb.

Vývoj pracovní úrazovosti je kromě toho monitorován v rámci každoročního statistického zjišťování „**Pracovní neschopnost** pro nemoc a úraz“ prováděného Českým statistickým úřadem na základě zákona o státní statistické službě a Programu statistických zjišťování na příslušný rok. Statisticky se zjišťuje počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy, počet smrtelných pracovních úrazů, nově zjištěné nemoci z povolání a údaje o odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání.

Sběr, evidenci a zpracování dat o hlášených **nemocích z povolání** na celostátní úrovni zabezpečuje Národní registr nemocí z povolání (dále jen „Národní registr“). Národní registr monitoruje jejich strukturu, příčiny vzniku a vývoj výskytu. Byl zřízen Ministerstvem

zdravotnictví ČR na základě zmocnění z § 67d zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Správcem Národního registru je Ústav zdravotnických informací a statistiky. Zpracovatelem dat o zjištěných nemocech z povolání je Státní zdravotní ústav.

Orgány ochrany veřejného zdraví evidují v registru kategorizace prací (KaPr) všechny práce zařazené do kategorie 2. – 4. Správcem registru je Koordinační středisko pro resortní zdravotnické informační systémy.

Centrální registr kategorizací prací vede pro Ministerstvo zdravotnictví Státní zdravotní ústav v Praze.

Česká republika od roku 2002 v rámci statistických zjišťování Eurostatu postupně rozšiřuje monitorování podle metodiky evropské statistiky pracovních úrazů (European Statistics on Accidents at Work - ESAW) a od roku 2001 rovněž probíhá monitorování podle evropské statistiky nemocí z povolání (European Occupational Diseases Statistics - EODS).

3.8 Systém kompenzace následků pracovních úrazů a nemocí z povolání

Následky pracovních úrazů a nemocí z povolání jsou v ČR kompenzovány v rámci systému sociálního zabezpečení (nemocenského a důchodového pojištění) a veřejného zdravotního pojištění shodně jako u nemocí a úrazů vzniklých z obecných příčin. U zaměstnanců zpravidla vzniká navíc nárok na náhradu škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání v rozsahu stanoveném zákoníkem práce. (Náhrada škody se nevztahuje na osoby samostatně výdělečně činné a pomáhající rodinné příslušníky.)

Zaměstnavatel je pro tyto případy pojištěn podle § 205d zákoníku práce tzv. zákonným pojištěním odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Toto zákonné pojištění se nevztahuje na organizační složky státu.

Kompenzace následků úrazů a nemocí z povolání vzniklé z titulu výkonu činností ve služebním poměru v ozbrojených silách a bezpečnostních sborech se řídí zvláštními předpisy.

V roce 2006 byl přijat zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, který nahrazuje zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání. Účinnost zákona byla stanovena na 1.1.2008.

3.9 Služby v BOZP

Služby a poradenství v oblasti BOZP poskytuje několik set odborných firem a organizací, které působí jako právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby samostatně výdělečně činné.

Činnost těchto odborných firem podporuje **Komora bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany České republiky (Komora BOZP a PO ČR)**. Komora je členem Hospodářské komory ČR a v jejím rámci je garantem pro obory BOZP a požární ochrany. Komora je rovněž členem Evropské sítě organizací sdružujících odborníky z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (ENSHPO - European Network for Safety and Health Professionals Organizations).

Komora je občanským sdružením, které na základě dobrovolnosti sdružuje odborníky pro BOZP a požární ochrany z České republiky. Členy komory jsou i regionální pobočky komory působící na krajské úrovni. Svým členům komora poskytuje odborné poradenské služby a podporuje jejich odborný růst.

Členové Komory BOZP a PO ČR, aktivně spolupracují se státními orgány (MPSV, SÚIP, MZd, MŽP a MV). Zástupci komory jako členy Rady vlády pro BOZP se také podílejí na tvorbě a realizaci Národní politiky BOZP.

3.10 Vzdělávání v BOZP

Vzdělávání v oblasti BOZP se nyní soustřeďuje zejména na získávání příslušné odborné způsobilosti odborníků pro využití v praxi. Příprava odborníků z oblasti BOZP je realizována jak ve státních příspěvkových organizacích, tak i prostřednictvím institucí a asociací zajišťujících odborné školicí kurzy akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

Institut výchovy bezpečnosti práce (IVBP) je státní příspěvkovou organizací, výchovným a vzdělávacím zařízením Ministerstva práce a sociálních věcí ČR se zaměřením na vzdělávání dospělých. Je pověřen výchovou a vzděláváním zaměstnanců orgánů inspekce práce i ostatní odborné veřejnosti.

IVBP bylo prostřednictvím Českého institutu pro akreditaci přiznáno "Osvědčení o akreditaci" pro certifikaci osob v oblasti BOZP podle nových kritérií, vyplývajících z ČSN EN ISO/IEC 17024 a metodických pokynů MPA 60-01-04.

V oblasti vysokoškolského vzdělávání v BOZP působí v ČR pouze jediný subjekt, kterým je **Vysoká škola báňská – Technická universita, fakulta bezpečnostního inženýrství (VŠB – TU FBI)**.

Pedagogická činnost TU FBI je zaměřena zejména na analýzu rizik, požární bezpečnost, pasivní a aktivní systémy požární ochrany, bezpečnost práce a prostředí, bezpečnost průmyslu (procesů), bezpečnostní management, prevenci havárií, havarijní plánování, krizové řízení, logistiku při krizových stavech, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva, informační systémy pro bezpečnostní inženýrství, bezpečnost informačních systémů, technické prostředky pro bezpečnost a požární ochranu, simulaci reálných jevů (virtuální realita), soudní inženýrství (znalecké činnosti) a zkušebnictví.

Ostatními významnými subjekty, které působí v oblasti vzdělávání v BOZP mimo oblast školství jsou **Výzkumný ústav bezpečnosti práce, Státní zdravotní ústav** a některé soukromé odborné firmy (kap. 3.9). Vzdělávací činností se zabývá také **Akademie práce a zdraví ČR, o. p. s.**, která je rovněž odbornou institucí pro zajišťování komplexní péče o zdraví člověka v pracovním procesu, mimo jiné i cílených zdravotně sociálních opatření ke zmírnění dopadů poškození zdraví z práce. Doškolování lékařů a dalších zdravotnických pracovníků zajišťují příslušné Institute pro doškolování v Praze a Brně.

3.11 Věda a výzkum

Dalším rozvojem nových věcných řešení zabezpečujících vyšší kvalitu bezpečnosti ochrany zdraví při práci v souladu s technologickým vývojem a novými poznatky vědy a techniky se zabývají výzkumná pracoviště zejména ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce, Státním zdravotním ústavu a dalších institucích.

Výzkumný ústav bezpečnosti práce (VÚBP) je jedinou institucí, která v ČR provádí systematickou vědecko-výzkumnou činnost v oblasti bezpečnosti práce. VÚBP má statut příspěvkové organizace, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, se VÚBP od 1.1.2007 transformuje na veřejnou výzkumnou instituci. V oblasti vědy a výzkumu zkoumá, ověřuje a aplikuje metody a prostředky prevence pracovních rizik. VÚBP plní funkci národního analytického a koncepčního pracoviště v BOZP, provozuje a rozvíjí informační systémy

pro registraci pracovních úrazů, provádí posuzování shody osobních ochranných prostředků jako autorizovaná a notifikovaná osoba, plní funkci výchovného, vzdělávacího a osvětového střediska a poradenského, informačního a konzultačního pracoviště, je odborným pracovištěm pro potřeby státní správy v oblasti prevence závažných průmyslových havárií.

V rámci projektů výzkumného záměru se VÚBP od roku 2004 orientuje na zkoumání BOZP z hlediska proměn, které se v nejbližších letech očekávají v kontextu mezinárodních vazeb, vyplývajících především ze členství v EU, a z hlediska změn vyplývajících ze socioekonomického vývoje v ČR a ve světě.. Soustřeďuje se na vytváření pracovních podmínek, které vedou k vyššímu uspokojení z práce, k pracovní pohodě, zvyšování kvality práce, kvality života a k udržení pracovní schopnosti pracovníků.

Státní zdravotní ústav (SZÚ) je příspěvkovou organizací Ministerstva zdravotnictví. Státní zdravotní ústav připravuje podklady pro národní zdravotní politiku, pro podporu a ochranu zdraví, k zajištění metodické a referenční činnosti na úseku ochrany veřejného zdraví, k postgraduální výchově v lékařských oborech, k ochraně a podpoře zdraví a pro zdravotní výchovu obyvatelstva.

Státní zdravotní ústav sleduje dlouhodobé trendy výskytu infekčních a jiných hromadně se vyskytujících onemocnění, údaje o zdraví fyzických osob v souvislosti s předcházením vzniku a šíření infekčních onemocnění.

Vysoká škola báňská – Fakulta bezpečnostního inženýrství kromě vzdělávání v oblasti BOZP (kap. 10), provádí i specializovaný výzkum. Vědeckovýzkumné zaměření Fakulty bezpečnostního inženýrství je orientováno zejména na analýzu rizik, bezpečnost průmyslu a požární ochranu.

Na výzkumu v oblasti BOZP se podílejí některá další pracoviště, která svým zaměřením s BOZP souvisí. Jedná se o **Výzkumný ústav práce a sociálních věcí** řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí, některá pracoviště Akademie věd ČR, Vysoká škola ekonomická a další vysoké školy nebo výzkumná pracoviště.

3.12 Mezinárodní spolupráce

Prioritou mezinárodní spolupráce České republiky v oblasti BOZP je transpozice a implementace komunitárního práva EU do právních předpisů ČR, zajištění jednotného postupu s členskými státy EU při provádění a vynucování platných právních předpisů Evropských společenství a aktivní zapojení České republiky do činnosti příslušných orgánů a organizací EU v oblasti BOZP.

V systému Evropské unie se oblastí BOZP zabývají především **Evropská komise** a v jejím rámci Generální ředitelství pro zaměstnanost a sociální politiku a **Sekce 6 „BOZP“**, která je součástí ředitelství D „Sociální dialog, sociální práva a otázky rovnosti“. Komisi napomáhají v oblasti BOZP **Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci** (Advisory Committee for Safety, Hygiene and Health at Work), **Vědecký výbor pro stanovení limitních hodnot expozice** (Scientific Committee for Occupational Exposure Limits) a **Výbor generálních inspektorů práce** (Senior Labour Inspectors Committee).

V rámci Výboru generálních inspektorů práce (SLIC), jehož členy jsou dva zástupci za Českou republiku, byly např. schváleny "Společné zásady inspekce práce ve vztahu k BOZP" reflektující na nové úkoly inspekce práce v současné době v Evropské unii. Požadavky stávajících úmluv Mezinárodní organizace práce, zejména Úmluvy č. 81, o inspekci práce v průmyslu a obchodě, rámcové směrnice a dílčích směrnic, které s ní

souvisejí a plnění zde uvedených úkolů, bude možné na základě těchto společných zásad lépe hodnotit a využít.

Větší informovanost v oblasti BOZP na národní i evropské úrovni zajišťuje **Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci** (European Agency for Safety and Health at Work) v Bilbao (Španělsko), která koordinuje síť národních informačních středisek ve všech členských státech EU, ve čtyřech státech ESVO a v kandidátských státech. Aktuální informace jsou uveřejňovány na webové stránce agentury (<http://europe.osha.eu.int/OSHA>) i národního (<http://osha.mpsv.cz/>) FOCAL POINTU infocentra pro BOZP.

Poskytovat studie a analýzy v oblasti pracovních podmínek orgánům EU a členským státům je hlavním úkolem **Evropské nadace pro zlepšování životních a pracovních podmínek** (European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions), která sídlí v Irsku.

V ČR je pro tvorbu návrhů právních norem na národní i evropské úrovni zřízena při Ministerstvu práce a sociálních věcí Resortní koordinační skupina pro Evropskou unii. Oblastí BOZP se zabývají dvě pracovní podskupiny: **Pracovní podskupina pro otázky pracovního práva a sociálního dialogu** a **Pracovní podskupina pro otázky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**, ve kterých jsou zastoupeny Ministerstvo práce a sociálních věcí a Státní úřad inspekce práce, další ministerstva a ústřední orgány, odborové orgány a zástupci zaměstnavatelů.

3.13 Osvěta a podpůrné programy

Česká republika se v roce 2005 zúčastnila řady evropských a národních programů a kampaní podporujících zvyšování úrovně BOZP.

Evropský týden

Evropský týden BOZP je informační kampaň zaměřená na vytvoření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a pracovních podmínek v Evropě. Každoročně se téma kampaně vyhláší podle aktuální závažnosti. Tato iniciativa představuje největší evropskou událost zaměřenou na bezpečnost a ochranu zdraví na pracovištích a poskytuje tak jedinečnou možnost, jak zdůraznit význam této oblasti.

Evropský týden BOZP v roce 2005 byl zaměřen na problémy hluku. V rámci příslušné národní kampaně byla k tomuto tématu připravena řada odborných seminářů a podpůrných publikačních aktivit.

Správná praxe

Program Správná praxe se zaměřuje na inovativní přístupy k řešení konkrétních problémů na pracovišti. Podporuje informační a osvětovou kampaň Evropský týden bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Účast v programu dokládá aktivity (informace, postupy, opatření apod.), které podnik uskutečnil v kampani zaměřené na splnění cílů Evropského týdne BOZP a které vedly k získání pozitivních zkušeností a staly se zdrojem námětů, jak zdokonalovat opatření a eliminovat zmíněné riziko v praxi.

Garantem za kampaň Evropský týden a program Správná praxe v České republice je Ministerstvo práce a sociálních věcí, které při jejich organizaci spolupracuje s VÚBP, inspekčními orgány působícími v oblasti BOZP a sociálními partnery.

Cílem programu v roce 2005 bylo vybrat nejlepší projekt, který řešil problematiku hluku a byl zároveň i dobrým příkladem k následování ostatním podnikům v boji za snížení hluku na pracovištích.

Bezpečný podnik

Garantem programu je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Program je určen pro velké a střední organizace o minimálním počtu 100 zaměstnanců, u kterých prováděné činnosti představují zvýšenou míru rizika pro jejich zaměstnance nebo pro okolní veřejnost a životní prostředí. Program napomáhá zavádění efektivního systému podnikového řízení BOZP a životního prostředí. Je založen na integraci řízení BOZP do řídicích struktur podniku a podporuje spolupráci zaměstnanců s vedením podniku při zvyšování její úrovně. Splněním stanovených kritérií programu vznikne podniku oprávnění po dobu dvou let užívat označení Bezpečný podnik, které je obnovováno na základě opakovaného auditu.

V roce 2005 oprávnění získaly:

Jaro 2005

- ŽDB, a. s.
- VESUVIUS ČESKÁ REPUBLIKA, a. s.
- BorsodChem MCHZ, s. r. o.
- BOSCH DIESEL, s. r. o.
- KOPOS KOLÍN, a. s.
- Celestica Kladno, s. r. o.
- RSM CHEMACRYL, a. s.
- Lovochemie, a.s.
- CHEMOPETROL, a.s.
- Metrostav, a. s.
- Belagra, a. s.

Podzim 2005

- ŽS Brno, a. s.
- EUROMONT GROUP, a. s.
- ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Temelín
- ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Dukovany
- ČZ Strojírna, s. r. o.
- ČZ Řetězy, s. r. o.
- ČZ, a. s.
- Nestlé Česko, s. r. o. - Závod SFINF
- HOCHTIEF VSB, a. s.
- KOVOKON Popovice, s. r. o.

Podnik podporující zdraví

V dubnu 2005 byl Ministerstvem zdravotnictví vyhlášen další ročník soutěže o titul Podnik podporující zdraví. Do této soutěže se mohou přihlásit všechny podniky a organizace, které jsou českými právními subjekty. Přihlášená organizace musí mít dobře ošetřenou oblast ochrany zdraví na pracovišti podle právních předpisů ČR a plnit všechna kritéria v této oblasti na 100% a musí se aktivně věnovat podpoře zdraví svých zaměstnanců, monitorovat její výsledky a usilovat o její zlepšování.

Předmětem vlastního hodnocení soutěže je úroveň péče o zdraví zaměstnanců a to jak povinná součást této péče daná legislativou, tak součást nadstavbová, což jsou opatření na podporu zdraví na pracovišti.

Organizátorem a gestorem této soutěže je Státní zdravotní ústav.

V roce 2005 toto ocenění získaly:

1. cena:

- Česká rafinérská, a.s.

2. cena:

- Pražská energetika a.s.
- Penam a.s.
- Glaverbel Czech a.s.

3. cena:

- Tarmac CZ a.s.
- Siemens Elektromotory s.r.o., závod Mohelnice
- Mittal Steel Ostrava a.s.
- Eurotel Praha spol. s r.o.
- Automotive Lighting s.r.o.

Zlatý Permon

Cena za bezpečnost v hornictví – Zlatý Permon se propůjčuje a uděluje subjektům podléhajícím dozoru státní báňské správy České republiky jako projev uznání za dosažení vynikajících výsledků v oblasti bezpečnosti práce. Zřizovateli ceny jsou Český báňský úřad, Odborový svaz pracovníků hornictví, geologie a naftového průmyslu a Odborový svaz Stavba České republiky. Cenu propůjčuje a uděluje jménem všech zřizovatelů předseda Českého báňského úřadu.

3.14 Oborové portály a další informační zdroje

České internetové stránky informační sítě Evropské agentury BOZP

České internetové stránky FOP (Focal Point) jsou součástí informační sítě BOZP Evropské unie (Agentura v Bilbao, Španělsko) a jsou zaměřeny na problematiku bezpečnosti práce v EU ve vztahu k ČR. Národním kontaktním místem – národním rozhraním, které je součástí jednotného mezinárodního informačního systému z oblasti BOZP, je webová stránka <http://osha.mpsv.cz> provozovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí ve spolupráci s Výzkumným ústavem bezpečnosti práce.

Jeho hlavním cílem je poskytovat veřejnosti výběrové informace o BOZP mezinárodního charakteru a zajistit jejich vzájemnou výměnu v rámci EU a světa, zajistit prezentaci kampaní pořádaných EU (např. Evropský týden BOZP nebo kampaň Správná praxe), poskytovat seznam směrnic ES z oblasti BOZP včetně jejich vazby na právní předpisy ČR, poskytovat zprávy EU z oblasti BOZP a poradenství.

Národní oborový portál BOZP

Dalším důležitým národním informačním zdrojem je oborový portál BOZPinfo (<http://www.bozpinfo.cz>) provozovaný Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, který je zaměřen na BOZP a související oblasti. Portál se orientuje na podnikovou sféru, osoby odborně způsobilé v prevenci rizik, odbornou veřejnost a další uživatele především z řad malých a středních podniků.

Na provozu oborového portálu BOZPinfo spolupracují instituce státní správy a samosprávy ČR, které se zabývají oblastí BOZP. Na zajišťování obsahu BOZPinfo se také podílí rovněž řada odborníků z oblasti BOZP, např. osoby odborně způsobilé v prevenci rizik.

Další informační zdroje

Dalšími informačními zdroji jsou vydávané periodické a neperiodické publikace jak v tištěné, tak v elektronické podobě i s možností poskytování údajů v síti internetu. Nejedná se jen příručky a brožury vydávané k aktuálním otázkám BOZP orgány státní správy, ale ve většině případů o komerční odborné publikace a sborníky profesních asociací, odborných sdružení, výzkumných a vzdělávacích institucí působících v oblasti bezpečnosti práce a technických zařízení, ochrany zdraví při práci. Státní úřad inspekce práce vydává ve spolupráci s Výzkumným ústavem bezpečnosti práce rovněž periodický Zpravodaj k aktuálním otázkám BOZP.

4 Program dalšího rozvoje BOZP v ČR

4.1 Legislativní úkoly

Nejdůležitějšími úkoly pro nastávající období je zavedení do praxe nově přijatých zákonů. Jedná se o:

- zákon č. 262/2006 Sb. zákoník práce,
- zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)
- zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců.

Legislativně je třeba vypracovat k citovaným zákonům prováděcí předpisy dle příslušných zmocnění.

Další úkoly vyplývající z Národního akčního programu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na léta 2004 – 2006 jsou zaměřeny na přípravu a zpracování návrhů úprav řešících

- služby v ochraně zdraví a bezpečnosti při práci ve smyslu úmluvy MOP č. 161 o zdravotní závodních službách
- problematiku pracovně lékařské péče.

Obecným úkolem, který se dotýká i oblasti BOZP je vytvoření uceleného systému zpětného začleňování osob po úraze a nemoci a osob se zdravotním postižením do života společnosti a na trh práce. K tomu by mělo i přispět i zpracování právních úprav o ucelené rehabilitaci.

S ohledem na provedené legislativní úpravy výkonu státního odborného dozoru nad bezpečností práce, která zahrnuje nové působnosti a změny zákona č. 174/1968 Sb., ve

znění pozdějších předpisů, a zároveň v souvislosti s novým návrhem rámcové úpravy BOZP (zákon č. 262/2006 Sb. a zákon č. 309/2006 Sb.) je novým cílem v rámci aktualizovaného národního programu řešit i stávající prováděcí předpisy k vyhrazeným technickým zařízením. Tento cíl je vázán na nový návrh koncepčního řešení bezpečnosti technických zařízení, zejména zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví, spojené s návrhem hmotně právní úpravy požadavků na jejich provozní bezpečnost a způsob jejich ověření včetně vypracování procesní normy pro příslušnou technickou inspekci.

Dalším novou oblastí legislativního zájmu, která souvisí se zdroji rizik spojených s elektrickou energií a vyžaduje pozornost s ohledem na zrušení sady příslušných bezpečnostních technických norem, je návrh na legislativní úpravu základních bezpečnostních požadavků pro obsluhu a práci na elektrických zařízeních.

4.2 Obnovení úrazového pojištění

Nejvýznamnějším úkolem zaměřeným na systém BOZP v ČR je obnovení úrazového pojištění, které působilo na historických územích České republiky v období 1887 až 1948, a které se obnovit dosud nepodařilo.

Úkolem vyplývajícím z Národního akčního programu BOZP na léta 2004 – 2006 je prosazení zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců a jeho zavedení do praxe. Kromě sociální funkce při kompenzaci zdravotních následků pracovních úrazů a nemocí z povolání úrazové pojištění zavede potřebné motivační prvky, vytvoří věcnou a ekonomickou platformu pro programy a projekty prevence v BOZP, postupně zavede režim řízení rehabilitace postižených osob a vytvoří zpětné vazby při vyhodnocování výsledků úrazového pojištění.

Úkol byl splněn přijetím zákona č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, který nabývá účinnosti dne 1. 1. 2008.

4.3 Zlepšení stavu vzdělávání

Výchova k bezpečnosti práce musí tvořit organickou jednotu s přípravou na povolání. V podmínkách ČR není v současné době vytvořen ucelený a komplexní systém ve výchově a vzdělávání k BOZP. Absence tohoto systému vyvolává problémy jak v podnikatelské sféře, tak i ve státní správě.

5 Závěry

1. Z hlediska absolutních i relativních ukazatelů byl vývoj v oblasti BOZP v roce 2005 příznivý. Stejně jako v předchozích letech došlo k poklesu počtu vykazovaných smrtelných pracovních úrazů. Počet ohlášených ostatních pracovních úrazů a počet zjištěných nemocí z povolání zůstaly na úrovni předchozího roku.
2. Systém řízení BOZP byl v roce 2005 v zásadě zabezpečen a dále rozvíjen. Jeho funkčnost byla přiměřená jeho organizační struktuře a parametrům. K zvýšení funkčnosti řízení BOZP byl založen nový systém inspekce práce. Některé významné instituty systém ještě neobsahuje, zejména úrazové pojištění a systém vzdělávání.

3. V roce 2005 byl připraven návrh legislativního zajištění úrazového pojištění zaměstnanců kladoucí důraz na jeho preventivní funkci. Zákon o úrazovém pojištění zaměstnanců byl přijat v roce 2006.

Přílohy

- Tab. 1 Časové řady ukazatelů pracovních úrazů v ČR, 1995 - 2005
- Tab. 2 Ukazatele pracovní úrazovosti v ČR v roce 2005 podle krajů
- Tab. 3 Ukazatele pracovní úrazovosti v ČR v roce 2005 podle odvětví (kategorií OKEČ)
- Tab. 4 Porovnání četnosti smrtelných pracovních úrazů na 100 000 zaměstnanců v ČR a EU-15
- Tab. 5 Porovnání četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 000 zaměstnanců v ČR a EU-15
- Tab. 6 Počty profesionálních onemocnění hlášených v ČR, 1996 – 2005
- Tab. 7 Výskyt nově hlášených nemocí z povolání podle krajů vzniku
- Tab. 8 Nemoci z povolání hlášené v České republice v roce 2005; rozdělení podle OKEČ a podle kapitol seznamu nemocí z povolání
- Tab. 9 Vývoj pojištěných a nepojištěných nákladů na pracovní úrazy a nemoci z povolání v České republice

Přílohy

k souhrnné zprávě o stavu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v České republice v roce 2005

Tab. 1 Časové řady ukazatelů pracovních úrazů v ČR, 1995 - 2005

Zdroj: ČSÚ

Rok	Počet pojištěnců	Počet pracovních úrazů s pracovní neschopností	Počet dnů pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy	Četnost pracovních úrazů s pracovní neschopností na 100 pojištěnců	Průměrné procento pracovní neschopnosti pro pracovní úrazy	Průměrná doba trvání případu (kalendářní dny)	Průměrný denní stav práce neschopných	Počet pracovních úrazů bez pracovní neschopnosti	Počet smrtelných pracovních úrazů
1995	4 708 151	106 275	3 829 076	2,26	0,223	36,03	10 491	nezjištěno	281
1996	4 603 615	104 288	3 903 833	2,27	0,232	37,43	10 695	nezjištěno	278
1997	4 833 831	108 704	4 187 154	2,25	0,237	38,52	11 472	nezjištěno	296
1998	4 784 482	107 175	4 097 267	2,24	0,235	38,23	11 225	nezjištěno	240
1999	4 578 688	95 971	3 781 345	2,10	0,226	39,40	10 360	nezjištěno	200
2000	4 517 546	92 906	3 780 854	2,06	0,229	40,70	10 330	nezjištěno	223
2001	4 483 455	93 280	3 787 692	2,08	0,231	40,61	10 377	25 427	231
2002	4 466 699	90 867	3 788 076	2,03	0,232	41,69	10 378	28 451	206
2003	4 435 434	83 019	3 599 340	1,87	0,222	43,36	9 861	27 486	199
2004	4 389 251	81 688	3 565 634	1,86	0,222	43,65	9 742	27 555	187
2005	4 442 703	82 042	3 702 310	1,85	0,228	45,13	10 143	28 997	164

Tab. 2 Ukazatele pracovní úrazovosti v ČR v roce 2005 podle krajů

Zdroj: ČSÚ

Kraj	Počet pojištěnců	Počet případů pracovních úrazů s pracovní neschopností	Dny pracovní neschopnosti	Četnost případů na 100 pojištěnců	Průměrné procento pracovní neschopnosti	Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti (dny)
Hlavní město Praha	905 454	10 225	462 314	1,13	0,140	45,21
Středočeský kraj	439 720	8 397	350 405	1,91	0,218	41,73
Vysočina	195 870	5 095	209 101	2,60	0,292	41,04
Jihočeský kraj	254 129	6 397	277 502	2,52	0,299	43,38
Plzeňský kraj	233 788	6 359	261 389	2,72	0,306	41,11
Karlovarský kraj	109 485	2 176	88 854	1,99	0,222	40,83
Ústecký kraj	293 464	5 756	254 408	1,96	0,238	44,20
Liberecký kraj	164 490	3 450	144 200	2,10	0,240	41,80
Královéhradecký kraj	220 907	5 197	227 711	2,35	0,282	43,82
Pardubický kraj	202 638	4 370	193 410	2,16	0,261	44,26
Jihomoravský kraj	496 411	8 310	389 299	1,67	0,215	46,85
Zlínský kraj	234 204	4 082	196 625	1,74	0,230	48,17
Olomoucký kraj	224 518	4 252	195 855	1,89	0,239	46,06
Moravskoslezský kraj	467 625	7 976	451 237	1,71	0,264	56,57
ČR	4 442 703	82 042	3 702 310	1,85	0,228	45,13

Tab. 3 Ukazatele pracovní úrazovosti v ČR v roce 2005 podle odvětví (kategorií OKEČ)

Zdroj: ČSÚ

Kategorie OKEČ	Počet pojištěnců	Počet případů pracovních úrazů s pracovní neschopností	Dny pracovní neschopnosti	Četnost případů na 100 pojištěnců	Průměrné procento pracovní neschopnosti	Průměrná délka trvání pracovní neschopnosti (dny)
Zemědělství a myslivost, lesní hospodářství (A)	160 713	6 281	323 688	3,91	0,552	51,53
Rybolov, podniky pro chov ryb a přídr. činnosti (B)	1 724	69	3 016	3,99	0,479	43,84
Dobývání nerostných surovin (C)	45 865	1 452	100 101	3,17	0,598	68,92
Zpracovatelský průmysl (D)	1 248 998	37 272	1 531 086	2,98	0,336	41,08
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (E)	62 767	703	37 996	1,12	0,166	54,03
Stavebnictví (F)	281 191	6 928	367 272	2,46	0,358	53,01
Obchod, opravy motor. vozidel a spotřeb. zboží (G)	669 456	9 087	383 098	1,36	0,157	42,16
Pohostinství a ubytování (H)	102 841	1 328	51 791	1,29	0,138	38,99
Doprava, skladování a spoje (I)	305 182	6 205	321 129	2,03	0,288	51,76
Peněžnictví a pojišťovnictví (J)	80 605	178	9 733	0,22	0,033	54,56
Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj (K)	498 373	4 321	204 708	0,87	0,113	47,37
Veřejná správa, obrana, povinné sociální pojištění (L)	257 657	1 994	78 622	0,77	0,084	39,43
Školství (M)	280 083	1 551	72 236	0,55	0,071	46,58
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti (N)	264 017	2 569	115 561	0,97	0,120	44,98
Ostatní veřejné a osobní služby (O)	183 231	2 103	102 273	1,15	0,153	48,62
ČR	4 442 703	82 042	3 702 310	1,85	0,228	45,13

Tab. 4 Porovnání četnosti smrtelných pracovních úrazů na 100 000 zaměstnanců v ČR a EU-15

Zdroj: ČSÚ, EUROSTAT

Kategorie OKEČ		ČR				EU15			
		2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004*
A	Zemědělství a myslivost, lesní hospodářství	11,4	10,6	11,4	11,2	11,8	10,9	-	-
D	Zpracovatelský průmysl	4,1	3,4	2,3	3,8	3,1	2,9	-	-
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	5,7	7,3	21,2	1,6	4,1	3,8	-	-
F	Stavebnictví	16,1	18,0	12,9	12,1	10,7	10,7	-	-
G	Obchod, opravy motor. vozidel a spotřebního zboží	2,0	2,5	2,3	2,4	1,8	1,8	-	-
H	Pohostinství a ubytování	1,1	1,0	1,0	0,0	0,8	0,9	-	-
I	Doprava, skladování a spoje	10,3	7,8	7,7	6,9	10,3	9,2	-	-
J	Peněžnictví a pojišťovnictví	2,4	3,6	1,2	0,0	1,4	1,6	-	-
K	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj	2,0	2,2	3,4	1,6	1,4	1,6	-	-
9 OKEČ celkem		5,3	5,1	4,6	4,3	4,2	4,1	3,9	3,8

Tab. 5 Porovnání četnosti pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 dny na 100 000 zaměstnanců v ČR a EU-15

Zdroj: ČSÚ, EUROSTAT

Kategorie OKEČ		ČR ***				EU15			
		2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004*
A	Zemědělství a myslivost, lesní hospodářství	4 134	3 972	3 979	3 908	6 159	5 208	-	-
D	Zpracovatelský průmysl	3 114	2 937	2 922	2 984	4 298	3 911	-	-
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1 200	1 127	1 016	1 120	1 374	1 768	-	-
F	Stavebnictví	2 757	2 582	2 543	2 464	7 247	6 913	-	-
G	Obchod, opravy motor. vozidel a spotřebního zboží	1 448	1 303	1 314	1 357	2 438	2 469	-	-
H	Pohostinství a ubytování	1 466	1 357	1 303	1 291	3 551	3 280	-	-
I	Doprava, skladování a spoje	1 823	1 774	1 802	2 033	5 162	4 056	-	-
J	Peněžnictví a pojišťovnictví	309	252	198	221	1 767	1 749	-	-
K	Nemovitosti, služby pro podniky, výzkum a vývoj	976	810	767	867	1 767	1 749	-	-
9 OKEČ celkem		2 273	2 100	2 075	2 059	3 841	3 536	3 329	3 215

* předběžné údaje

Tab. 6 Počty profesionálních onemocnění hlášených v ČR, 1996 - 2005

Zdroj: SZÚ

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Počet pacientů	2483	2326	2801	1863	1713	1661	1567	1506	1318	1317
Profesionální onemocnění celkem	2541	2376	2111	1886	1751	1677	1600	1558	1388	1400
Z toho:										
nemoci z povolání	2517	2350	2054	1845	1691	1627	1531	1486	1329	1340
ohrožení	24	26	57	41	60	50	69	72	59	60
muži	1563	1551	1261	1192	1104	1034	977	972	826	817
ženy	978	825	850	694	647	643	623	586	562	583
Incidence na 100 000 zaměstnanců	55,2	49,1	44,1	41,1	38,7	37,4	35,8	35,4	31,9	31,9

Tab. 7 Výskyt nově hlášených nemocí z povolání podle krajů vzniku

Zdroj: SZÚ

Území	2003		2004		2005	
	počet	v %	počet	v %	počet	v %
Hlavní město Praha	64	4,3	70	5,3	53	4,0
Středočeský kraj	214	14,4	191	14,4	176	13,1
Jihočeský kraj	94	6,3	87	6,5	104	7,8
Plzeňský kraj	106	7,1	54	4,1	139	10,4
Karlovarský kraj	11	0,7	10	0,8	29	2,2
Ústecký kraj	80	5,4	59	4,4	80	6,0
Liberecký kraj	74	5,0	51	3,8	52	3,9
Královéhradecký kraj	93	6,3	87	6,5	73	5,4
Pardubický kraj	99	6,7	91	6,9	71	5,3
Vysočina kraj	68	4,6	59	4,4	57	4,3
Jihomoravský kraj	111	7,5	115	8,7	88	6,6
Olomoucký kraj	156	10,5	133	10,0	124	9,3
Zlínský kraj	54	3,6	55	4,1	48	3,6
Moravskoslezský kraj	262	17,6	267	20,1	246	18,4
Celkem ČR	1 486	100,0	1 329	100,0	1340	100

Tab. 8 Nemoci z povolání hlášené v České republice v roce 2005

Rozdělení podle OKEČ a podle kapitol seznamu nemocí z povolání

Zdroj: SZÚ

Kategorie OKEČ		kapitola seznamu nemocí z povolání						celkem
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	
A	Zemědělství, myslivost, lesnictví	1	55	13	8	52		129
B	Rybolov a chov ryb		1					1
C	Těžba nerostných surovin		48	99	8	1		156
D	Zpracovatelský průmysl	20	370	113	185	16		704
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1	3					4
F	Stavebnictví		30	7	10			47
G	Obchod, opravy motor. vozidel a výrobků pro osobní spotřebu a převážně pro domácnost		4	2	3	1		10
H	Ubytování a stravování			2	2			4
I	Doprava, skladování a spoje		14		2	1		17
J	Finanční zprostředkování							
K	Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti		6		3	1		10
L	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	1	1			19		21
M	Vzdělávání		2		1	1	2	6
N	Zdravotní a sociální péče; veterinární činnost		6	5	21	181	1	214
O	Ostatní veřejné, sociální a osobní služby		6		6	5		17
celkem		23	546	241	249	278	3	1340

Kapitoly seznamu nemocí z povolání:

kapitola	nemoci z povolání
I.	Nemoci z povolání způsobené chemickými látkami
II.	Nemoci z povolání způsobené fyzikálními faktory
III.	Nemoci z povolání týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobřišnice
IV.	Nemoci z povolání kožní
V.	Nemoci z povolání přenosné a parazitární
VI.	Nemoci z povolání způsobené ostatními faktory a činiteli

**Tab. 9 Vývoj pojištěných a nepojištěných nákladů na pracovní úrazy a nemoci z povolání
v České republice (mld. Kč)**

Zdroj: VÚBP

náklady	1993	1996	1998	2000	2002	2003	2004	2005
pojištěné náklady	2,4	5,1	9,7	12,5	11,2	9,9	8,7	8,1
nepojištěné náklady	5,0	7,0	8,9	9,8	13,2	14,7	17,8	19,0
celkové náklady	7,4	12,1	18,7	22,5	24,5	24,6	26,6	27,1